

використання виробів та матеріалів більше одного разу. Наприклад, повторне використання пляшок з водою, скляних банок або старих меблів, які можна відремонтувати та використовувати ще раз. Переробка (Recycle) полягає у зборі та переробці відходів з метою повторного використання матеріалів та енергії. Наприклад, переробка скла, паперу, пластику, металу та інших матеріалів з метою використання їх для виробництва нових продуктів.

Висновки. Отже, ми розуміємо, що традиційна лінійна модель економіки «бери, виробляй і викидай», а циркулярна економіка створює нові можливості для створення багатства та добробуту, забезпечує екобезпеку для людини, розвитку промисловості, а також є головним двигуном для досягнення цілей сталого розвитку суспільства. І на даний момент існують різні підходи та стратегії, як от “3R”, які допомагають впровадити циркулярну економіку в країні, що безумовно йде на користь усім.

Список використаних джерел:

1. Лихопат С.М. Циркулярна економіка як напрям промислової модернізації: передовий міжнародний досвід. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230935>
2. Дмитро Нечитайло. Як працює і чим вигідна циркулярна економіка. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/>
3. Едуард Мкртчян. Циркулярна економіка як маркер протидії. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/783068.html>
4. Модель циркулярної економіки та її підходи. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki>

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету*

Інна МАЛІНКА

студентка Західноукраїнського національного університету

ВИКЛИКИ ЕКОБЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА У ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається зі значними екологічними викликами, спричиненими зростанням виробництва, споживанням

великої кількості ресурсів, багаточисельними шкідливими викидами в атмосферу, наслідки яких можуть бути непередбачуваними. Масштаби забруднення всіх оболонок землі, вичерпання невідновлюваних природних ресурсів, швидкість зменшення світового біорізноманіття зростають у геометричній прогресії, становлячи загрозу екологічній безпеці людства. За таких умов необхідним є використання нової та актуальної економічної моделі, яка допоможе ефективно боротися з зазначеними проблемами. В цьому контексті інклюзивну циркулярну економіку потрібно розглядати як вдалий та дієвий механізм, в основі якого є ефективне використання ресурсів, максимізація рекуперації та вторинної переробки відходів, а також врахування соціальних аспектів.

Мета дослідження. Коротко пояснити принципи циркулярної економіки, яка базується на збереженні ресурсів, переробці відходів та промоції сталих виробничих процесів та дослідити реальні можливості впровадження інклюзивної циркулярної економіки, яка враховує потреби всіх соціальних груп, включаючи вразливі та виснажені групи населення. Висвітлити можливі виклики та перешкоди впровадження інклюзивної циркулярної економіки, включаючи економічні, соціальні, політичні та технологічні аспекти. Запропонувати рекомендації для подальшого розвитку інклюзивної циркулярної економіки, спрямовані на покращення екологічної безпеки людства, зокрема за допомогою політик, інноваційних рішень та сприяння участі різних соціальних груп у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. Проблеми екології, забруднення навколишнього середовища, вичерпання мінеральних та паливних ресурсів, скорочення земель, вирубка лісів є гострими глобальними проблемами, що загрожують не лише довгостроковій сталості планети, але й самому людству. Задля подолання наявних загроз теоретично можливим є пошук нових родовищ, покладів, способів видобутку та переробки копалин, що дало би змогу відновити сировинні та енергетичні запаси Землі. Але практичне значення для забезпечення сталого використання природних ресурсів та захисту екології на актуальний період має відмова від традиційної моделі економіки, заснованої на споживанні та викидах відходів. Новим рішенням, здатним подолати загрозу є перехід до циркулярної економіки, в якій акцент робиться на повторне використання матеріалів. Це економічна концепція, фундаментальний принцип якої – утримувати ресурси, що надходять із навколишнього середовища, в економічному ланцюзі, таким чином подовжуючи їх життєвий цикл та уникаючи повернення у вигляді відходів [1]. Це призводить до підвищення ефективності, зниження експлуатаційних витрат, більшої життєздатності та меншого впливу на екологію [2]. Одночасно, риси інклюзії сприятимуть забезпеченню соціальної

справедливості, враховуючи потреби всіх вразливих та виснажених груп населення.

Потенційні можливості впровадження циркулярної економічної моделі є цілком реальними та конкретними. Ця концепція базується на принципах 3-R: reduce, reuse, recycle, тобто включає в себе скорочення використання ресурсів, надання переваги відновлюваним матеріалам, максимальну ефективізацію використання продуктів та їх переробку для подальшого використання у економіці [2].

На жаль, впровадження інклюзивної циркулярної економіки стикається з рядом викликів та перешкод, які включають економічні, соціальні та політичні аспекти. Сталі традиційні економічні моделі та бізнес-моделі важко змінити, а введення нових потребує внесення додаткових інвестицій у дослідження, розробку екологічно-дружніх технологій та інфраструктуру, що може створити фінансові виклики. Підприємства, в тому числі й малі підприємства не зацікавлені у переході на нову модель економіки, адже їм необхідно додатково витратити кошти на модернізацію виробничих процесів, удосконалення інфраструктури збору та переробки вторинних ресурсів в умовах відсутності фінансових ресурсів для таких інвестицій, а також відсутності ефективного законодавства та регуляторних рамок, таких як стимули, пільги, норми та стандарти, або порушеній координації між рівнями влади, проблем у розробці нових політик та стратегій разом з усіма зацікавленими сторонами. Проблемним є і питання зокрема культурних та поведінкових змін, адже впровадження інклюзивної циркулярної економіки вимагає значних змін в споживацьких звичках та поведінці споживачів. Варто зазначити, що деякі культури можуть мати витоки споживацького способу життя або традиції, що перешкоджають використанню вторинних ресурсів та рециклінгу. Тому необхідно сприяти формуванню культури відповідального споживання, підтримки вторинних ресурсів, уникнення одноразового використання товарів, що фактично є процесом повільним, поступовим, а модель «продати менше, але краще» є не вигідною для виробника з точки зору рентабельності.

Для подолання екологічних загроз шляхом переходу до інклюзивної циркулярної економіки необхідно вживати конкретні дії, які будуть відповідати сучасним викликам цієї нової економічної моделі. Перш за все, варто враховувати у циркулярних стратегіях певні соціальні аспекти, наприклад забезпечення робочих місць, впровадження соціальної захищеності, рівний доступ до ресурсів та послуг під час розвитку циркулярних моделей бізнесу (наприклад, соціальних підприємств або форм співпраці з місцевими спільнотами). Перспективним є впровадження програм соціальної підтримки для роботи з ресурсами, а саме вторинної переробки відходів, або розширення доступу до екологічно сталих продуктів та послуг, таких як енергоефективні технології, для всіх соціальних

груп. Втім, велике значення додатково мають розвиток освіти з екології та сталого розвитку, що дасть змогу збільшити свідомість про важливість циркулярної економіки в різних соціальних групах. Більш того, розвиток різноманітних фінансових механізмів, таких як кредитування, мікрофінансування та фінансова підтримка для вразливих та виснажених груп населення, щоб допомогти їм у розвитку циркулярних бізнесів, ініціативи та проекти – тобто доступ до фінансових ресурсів – є одними з передових факторів для впровадження циркулярної економіки. Вдало розроблені гранти, субсидії, або соціальні інвестиції теж сприятимуть розвитку циркулярних моделей бізнесу. Але всі згадані можливості є реальними за умови, що уряд, бізнес, громадські організації та сама громадськість будуть знаходитися у тісній співпраці та взаємодії, а також спільно братимуть участь у прийнятті рішень, розробці політик та програм, реалізації циркулярних ініціатив на місцевому рівні.

Зараз ми спостерігаємо, що експлуатація природних ресурсів прискорюється в умовах їх постійного та швидкого скорочення. Це відбувається водночас з тим, що люди генерують постійно зростаючі потоки відходів, забруднюючи навколишнє середовище [3]. Тому зіткнення економічного зростання та необхідність обмеження природокористування є основним протиріччям, яке має бути вирішене у 21 столітті до того часу, коли кількість природних ресурсів досягне критичної межі. Потенційним рішенням проблеми є перехід до збалансованого сталого розвитку й інклюзивної циркулярної економіки, що поєднує в собі одночасно темпи економічного та екологічного зростання та забезпечує соціальну рівність у доступі до ресурсів. Враховуючи зазначені факти проблематики переходу до нової економічної моделі важливо розуміти, що цей процес буде системним, глибоким, а також трансформаційним. Але його неможливо уникнути, якщо людство має на меті подолати екологічну катастрофу, що наближається.

Список використаних джерел:

1. Війкман А., Сконберг К. *Циркулярна економіка та переваги для суспільства (Дослідження щодо Чеської Республіки та Польщі)*. URL: <http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR-UA-2.pdf>.
2. *Circular economy*. URL: <https://ellenmacarthurfoundation.org>
3. Зварич І. Я. *Детермінанти формування глобальної інклюзивної циркулярної економіки*. *Бізнес Інформ*. 2021. №1. С. 40.